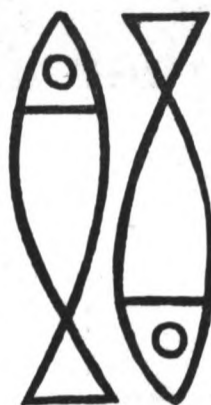

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Geloven . . . weet wat u doet!

Luc. 9 : 51, 57, 61, 62

Geloven.
In de praktijk.
Dat is Jezus volgen.
En als het er om gaat iemand, wie ook, te volgen, dan vragen twee vragen om antwoord.
Allereerst: Hoe word ik een volgeling!
Daarna: Wat wordt er van me verwacht als ik volgeling ben!
Wie met deze vragen niet klaar komt wordt of geen volgeling of loopt later als een gedesillusioneerde weer weg.
Dat hebben we voor, in en na de oorlog met meer dan één groep en partij beleefd.
Misschien, al is het natuurlijk lang niet gelijk, kan ik zelfs zeggen dat hebben we in de vrijmaking beleefd en we beleven het nog meer dan ons lief wezen kan.
In het rijk van de Heer is het niet anders gesteld.
Ook daar dezelfde vragen.
Hoe kom ik er in?

Hoe worden we volgelingen van de Heer van het rijk!
Daarvan lezen we veel in het N.T. vooral wel wanneer Jezus zijn discipelen roept.
Neem bijv. maar eens Johannes I.
Een heel eenvoudig woord van de heraut. „Zie het lam Gods“.
En het is of een steen op een helling los is geraakt.
Het wordt een lawine.
Uiteindelijk tot in ons eigen land toe.
Andreas roept Petrus. KOM.
En Filippus vindt Nathanael. Kom en zie.
Zo komen ze in het rijk. Zo worden ze volgelingen van de Heer.
Dan is daar de vraag.
Ook voor ons die geroepen zijn en worden, elk uur wéér en opnieuw. Wat wordt er nu van ons verwacht?
Daarvan spreekt Lucas in de gebeurtenissen die hij vertelt in het slot van het hoofdstuk dat we hierboven hebben gezet.
En ook een ander zei: Heer ik zal U volgen.
De man is wel sympathiek zo op het eerste gezicht.
En als we verder kennismaken wordt het er niet minder op.
Hij wil Jezus volgen.
En . . . afscheid nemen van diegenen die in zijn huis zijn.
Wat is billijker.
En . . . deze man blijkt tenminste een hart te hebben.
Anders dan de opgeschoten knullen en meisjes waar je zo in de kranten van leest.
Die trekken er maanden tussen uit en vader en moeder weten niet eens waar ze zijn.
Misschien maakten Vader en Moeder het er ook wel naar.
Maar deze man is anders.
En Jezus?
Jezus schijnt altijd tegen te vallen wanneer Hij tegenover sympathieke mensen staat. Dat was al zo schijnbaar op de bruiloft in Kana, dat was al zo schijnbaar bij de rijke jongeling.

En hier?
Wat een hard antwoord.
Man! groeten die in je huis zijn dan niet bekwaam tot het rijk.
Daar komt het toch maar op neer.
Daartegen steekt Elia de boeteprofeet in 1 Kon. 19 toch zeker wel heel gunstig af, wanneer daar Elisa hem eenzelfde vraag stellen gaat.
Laat mij mijn ouders kussen.
Of steekt Elisa hier gunstig af tegen deze man?
Daar gaat het om.
We zullen de vragen moeten verstaan, voor we over de antwoorden kunnen praten.
Elisa daar bij Elia en deze man hier bij de Heer.
Wat wil Elisa eigenlijk?
Dat blijkt uit zijn daden. Runderen geofferd en ploeg verbrand. Radicaal is zijn afscheid.
Hij heeft het verstaan . . . het een gaat met het ander niet samen. Op deze dag, voor deze zaak.
Maar deze man?
Afscheid nemen. Dat wil ook hij.

Laten we ook op zijn vraag even letten.
Vijf keer komt het hier gebruikte Griekse woord voor „afscheid nemen“ voor in het N.T. met betrekking tot mensen.
Marcus 6 : 46 allereerst. Daar neemt Jezus afscheid van de schare.
Afscheid om op de berg te bidden tot Zijn Vader.
Is het nu uit, radicaal uit, tussen Jezus en het volk?
Geen sprake van.
Jezus bidden is, wat het vandaag nog is, dragen van Zijn volk tot Vaders troon.
De Hogepriester bidt met het volk in Zijn hart.
Weer lezen we dit woord in Hand. 18 : 18, 20 en 21.
Paulus neemt afscheid.
Radicaal?? Geen sprake van.
Doch — zo horen we hem zeggen — doch ik zal tot U terugkeren zo God het wil.
Met andere woorden: jullie blijft in mijn hart.
Zo heeft Paulus altijd de gemeenten gegroet.
Zo doet hij dat ook in de laatste plaats waar dit woord voor ons opduikt: 2 Kor. 2 vers 13.

Dat is de kern van dit woord: Afscheid nemen; maar ik verbrand de runderen de ploeg ik verbrand de schepen achter me niet.
Afscheid nemen, maar jullie zijn me toch onvergetelijk en het allerbeste gewenst.
De griekse vertaling van het O.T. heeft voor Elisa dan ook een heel ander woord dan voor deze man hier.
Elisa's WERK was een ander WERK. Hier is het: Afscheid nemen maar niet uit 't hart.
De banden blijven trekken en hij die afscheid neemt wil dat dan ook.
Dan zegt de Heer . . .
En misschien lijkt het hard. Voor ons vlees is het dat ook!

Inhoud „Opbouw“

Geloven . . . weet wat u doet!	H.S.
Herder in een „verwoeste kerk“	C.V.
Kerkelijk Leven	G.V.
Te Berde	A.
Mogen en moeten onze kinderen deelnemen aan het Avondmaal	G.V.
Ik ellendig mens	D.W.L.M.
Leer, loon en liefde	P.A.H.
Ter Overweging	H.S.
Iets over passiepreek, passiespel en passiemuziek	B.T.
Persschouw	
Ingezonden	
Kerknieuws	

Niet bekwaam tot het rijk.
Deze man denkt dat Jezus volgen zo iets is als emigreren.
Je vergeet het oude niet, het blijft in je hart en als je kunt kom je nog eens terug.
Daarom: **Het** allerbeste . . . en tot ziens.
Deze man heeft de oorlog niet gezien.
Om het oude „gehate“ woord even te gebruiken . . . hij ziet de antithese niet.
Hij is van het christendom, dat niet eens de concurrentie, laat staan de oorlog waagt.
Hij heeft het vuur niet gezien dat door Jezus op DEZE aarde komt omdat deze aarde DEZE aarde is; de aarde nog altijd van na Genesis 3.
Is Jezus' woord zwaar?
Wie zal het ontkennen?
Alleen hij, die met de antithese nog nooit verder kwam dan holle frase. Zo van het oude J.V. lied: „Wij in fierheid werpen de handschienen voor de voet“.
Jezus' Woord is zwaar.
En zwaarder dan wij denken.
Want als Hij dit zegt is Hij op weg naar Jeruzalem. Op weg naar het kruis. Niet voor niets staan al in dit hoofdstuk de lijdensberichten.
Hij gaat naar Jeruzalem en zal veel lijden. Jezus volgen. Maar weet het dan goed . . . Hij is op weg naar Zijn kruis. En Zelf heeft Hij gezegd: Ze hebben Mij gehaat ze zullen ook U haten.
Dat is de ernst.
Dat is alleen onze troost.
Hij is op weg naar Zijn kruis.
Hij heeft het volbracht.
Radicaal. Nooit heeft Hij achterom gezien.
Nu is Hem volgen . . . opzien naar Hem onze leidsman en Heer.
Nu is Hem volgen . . . zwaar — en toch licht.

Nu is het volgerslied niet meer: Wij in fierheid werpen de handschoenen voor de voet.
Maar . . . Heer neem mijn handen beide in Uw kracht omvat.
Heer neem mij, arme mee.
Dan zien wij achterom, telkens weer.
Wij trekken onze kromme voren.
Maar Hij vult ze met Zijn verlossend bloed.
Want Hij ging naar Jeruzalem!
En zo trekken kromme voren recht.
Zo trekt de Heer de kromme voren recht!

Herder in een „verwoeste kerk“

De Paasdagen van 1538 waren voor Genève bewogen dagen.

De regering van die stad had, gevolg gevend aan een oproep daartoe van de regering van Bern, bevel gegeven dat de z.g. christelijke feestdagen weer zouden worden ingevoerd, bij het Avondmaal ongezuurd brood zou worden gebruikt en de doop zou worden bediend bij een stenen doopvont.

De predikanten van Genève, Calvijn en Farel waren de voornaamste, achtten kwesties als de genoemde van weinig belang. Ze zouden er nooit ruzie over maken! Maar wat hen wel schokte was dat de **wereldlijke** overheid zich op die wijze met kerkelijke aangelegenheden bemoeide en zo de kerk ging overheersen. Daar wilden ze niets van weten! En daarom zeiden ze **neen** tegen het besluit van de Raad der stad. Maar als reactie daarop verbood de stadsregering Calvijn en Farel het preken!

De beide predikanten trotseerden evenwel dit bevel en beklommen op de 1e Paasdag van 1538 toch de kansel.

Maar het gevolg van deze „ongehoorzaamheid“ was dat de vergadering van de burgers de Dinsdag daarop besloot dat Calvijn en Farel binnen drie dagen de stad moesten verlaten.

* * *

Na de verbanning van Calvijn en zijn mede-predikanten werd de toestand in Genève chaotisch.

De Raad der stad — de kerk van Genève kende nog geen kerkeraad — benoemde nieuwe predikanten. Maar deze waren dom en onbekwaam en op hun leven was veel aan te merken. Openlijk werd meermalen hun onkunde ten aanzien van de Schrift aan de kaak gesteld.

Voor de werkelijk reformatorisch-gezinden, dus voor de trouwe gelovigen, de mannen die zich uit volle overtuiging achter Calvijn en de andere predikanten hadden geschaard in hun arbeid voor de reformatie der kerk, brak nu een moeilijke tijd aan! In de storm van de Paasdagen waren ze even verbijsterd geworden en uiteengeslagen. Maar spoedig herstelden ze zich weer. Ze werden door hun tegenstanders als de „Guillermans“ aangeduid. We zouden in het Nederlands zeggen de „Willemanen“. Ze werden namelijk genoemd naar „Guillaume“ Willem Farel.

Men behoeft niet over veel fantasie te beschikken om zich te kunnen voorstellen hoe het deze mannen na de catastrofe van Pasen te moede was.

De wettige ambtsdragers van Gods kerk in Genève waren afgezet en weggejaagd. En op hun plaats waren een paar inferieure lieden gekomen die als indringers en onwettige ambtsdragers moesten worden gediskwalificeerd.

Deze Guillermans zeiden openlijk en duidelijk hoe ze over de situatie dachten. En al gauw kwam het tot onverkwikkelijke botsingen. Zelfs in de kerkdiensten. Een paar leraars van het College — een soort gymnasium — werden zelfs de stad uitgejaagd omdat ze geweigerd hadden aan te zitten aan het Avondmaal dat door de nieuwbakken predikanten werd bediend.

* * *

Het is boeiend na te gaan wat Calvijn in de maanden na zijn verbanning ten opzichte van de kerk van Genève en speciaal voor de trouwe broeders daarin doet.

Hun lot gaat hem zéér ter harte. En hij blijft door allerlei berichten zeer goed op de hoogte van wat zich in Genève afspeelt.

Maar aanvankelijk „doet“ Calvijn niets. Hij is precies het tegenovergestelde van iemand die zich graag met eens anders zaken

bemoeit. Hij heeft niets van een kerkelijk „leider“. En zo laat hij zijn broeders maar tobben. Hij geeft geen raad, geen troost, niets.

Maar als de spanning in Genève steeds toeneemt en zich conflicten als de zoëven genoemde gaan voordoen, grijpt Calvijn tenslotte toch naar de pen en schrijft een brief. Maar het is een **open** brief, een „herderlijk schrijven“.

Van achterbaks gedoe, van geheime groepsvorming moet Calvijn niets hebben.

De brief welke Calvijn dan schrijft adresseert hij aan zijn „zeer geliefde broeders in de Here, die overgebleven zijn uit de verwoesting van de kerk van Genève“.

Dat is een zeer duidelijk woord. Men hoort er klaar en precies uit hoe de schrijver van deze brief over de toestand in de geneefse kerk denkt.

* * *

Uit een op diezelfde dag door hem geschreven particuliere brief aan zijn geneefse vriend Antonie Pinet blijkt dat men Calvijn vanuit Genève had aangespoord een bezwaarschrift te schrijven in verband met de laster die een ons verder onbekende heer Gastius over hem had verspreid.

Maar van zulke bezwaarschriften wilde Calvijn niets weten!

Hij had alleen maar het oog op wat de kerk werkelijk bouwde. Zulk een bezwaarschrift, zo schreef hij letterlijk, laat ik mij niet afdwingen. **De rust in de kerken is me te veel waard dan dat ik die om der wille van mezelf zou verstoren!**

Een prachtig woord. Dat is de openbaring van echt kerkelijk denken en handelen!

Calvijn is er, zo schrijft hij aan deze vriend, ten volle tevreden mee dat zijn geweten hem voor de Here een goed getuigenis geeft en dat ook de kerken — die pas in Zürich een synode hadden gehouden — een eervol getuigenis over hem hadden gegeven.

Waarom Calvijn over de situatie in Genève zo lang gezweven heeft deelt hij ook in verschillende persoonlijke brieven omstandig mee.

Vooreerst wist hij dat al wat hij aan de genèvers zou schrijven door allerlei laster zou worden overdreven. Calvijn wist heel goed hoe on-Geestelijk handelende mensen in kerkelijke conflicten optreden.

Daarbij kwam, dat Farel reeds een paar brieven aan zijn vroegere gemeente had gestuurd. Daarin had hij de broeders vermaand trouw te blijven. Maar tegelijk had Farel hen bezworen niet anderen maar **zichzelf** de schuld te geven van wat was geschied! En voorts vermaande hij hen iedere gedachte aan wraak weg te doen **en zich door liefde-betoon de minsten van allen te betonen!**

Calvijn hoopte dat deze brieven van Farel voldoende zouden zijn geweest.

Door zijn niet-schrijven wilde Calvijn voorts ook, zoveel dat in zijn vermogen was, proberen te voorkomen dat kwaadsprekers hem ervan zouden betichten dat hij de geneefse broeders „naar zich wilde toehalen“ en hen door één of andere partijvorming trachtte vast te houden.

Calvijn was doodsbang voor iedere vorm van partijvorming en groepsmentaliteit. Hij ziet daarin een van de listigste streken van de duivel om de gemeente te verwoesten!

Tenslotte, zo verzekert Calvijn, had hij zich toch niet kunnen weerhouden, zijn broeders te schrijven. Hij wilde hen, zoals dat ook zijn plicht was, na een half jaar zwijgen de verzekering geven van de genegenheid welke hij altijd voor hen koesterde en van de goede herinnering welke hij in Christus aan hen behield.

De vrees welke hem tot dusver had weerhouden de pen op te nemen verhinderde hem

VERLOOFT!

Met spontane en hartelijke blijdschap heeft ons volk uit de mond van zijn Koningin gehoord dat haar dochter, Prinses Margriet, zich verloofd heeft met Pieter van Vollenhoven, een zoon van ons volk, één van ons.

De Nederlanders zijn meer dynastiek dan monarchaal. Dat ze zo hevig geporteed zijn voor „een koning“ kan men niet zeggen. Maar de liefde voor de regerende dynastie, het aloude Oranjehuis, is diep in hen geworteld. En daarom is er die grote vreugde nu deze Prinses en haar uitverkorene het zo „goed eens“ met elkaar zijn geworden.

Ook wij willen hier uiting geven aan de vreugde dat deze dochter van Koningin Juliana en Prins Bernhard dit grote geluk heeft gevonden.

En laat bovenal in ons leven het ononderbroken gebed dat God deze jonge mensen gedurende heel hun leven moge vervullen met zijn genade en leiden door zijn Geest en Woord.

Redactie.

nu niet meer. Want hij had nu wel ingezien dat het voorwendsel dat ijdele lieden aan zijn schrijven zouden kunnen ontlenuen om hem te belasteren ijdel en nietig was.

Men merkt uit al deze woorden met hoeveel bezonnenheid, voorzichtigheid, wijsheid, liefde Calvijn — hij was toen net negentwintig jaar! — zijn houding bepaalde ten opzichte van zijn vereenzaamde, verdrukte en verwarde broeders in Genève.

* * *

Wat zal nu Calvijn aan deze in grote nood verkerende, verdrukte gelovigen schrijven?

De situatie waarin zij verkeren is verschrikkelijk.

Ze moeten week in week uit zitten onder het gehoor van dominees die Calvijn zelf als wolven en valse herders had getypeerd.

Ze moeten het Avondmaal ontvangen uit handen van bedienaars ervan op wier leven zeer veel is aan te merken.

Ze worden diep veracht en bespot door het overgrote deel van hun medeburgers die tegelijk ook hun medekerkleden zijn.

Ze moeten steeds zeer op hun hoede zijn voor de stadsregeerders. Want als ze iets doen dat deze heren niet aanstaat — b.v. het maken van aantekeningen onder de preek — lopen ze de kans de stad uitgejaagd te worden.

Ja, als we dit alles weten vragen we ons vanzelf af: wat zal Calvijn, die onverzettelijke strijder tegen alles wat in de kerk de heiligheid des Heren aanrandt, nu doen?

Men verwacht als vanzelf dat hij nu het zo erg is geworden in zijn zendbrief zijn medestanders zal opwekken zich met alle kracht te verzetten tegen de aanmatiging van en de grenzen van haar bevoegdheid ver overschrijdende overheid;

dat ze rusteloos zullen ageren tegen de schandelijke rechtsverkrachting welke trouwe dienaren van Christus werd aangedaan, een rechtsverkrachting die nog steeds werd gehandhaafd;

dat ze met name resoluut zullen weigeren die indringers welke op de plaats van de verjaagde predikanten waren gaan zitten als dienstknechten van Christus te erkennen;

ja, dat ze zich van deze verworden kerk en ambtsdragers zouden afscheiden en in ieder geval tijdelijk, zich als „afgescheiden“ of „do-

lerende" kerk — of hoe men dat verder be-
lieft te noemen — zal optreden.

Ja, dat zou men misschien verwachten!

Maar wie zo iets van Calvijn verwacht
kent Calvijn niet.

En hij zal door Calvijns zendbrief volko-
men worden teleurgesteld!

Want van al het genoemde is in Calvijn's
brief geen spoor te bekennen!

Neen Calvijn schrijft heel wat anders.

De geest waarmee hij de dingen in Genève
bezieet en beoordeelt is een radicaal andere
dan die in het zo juist genoemde aan het
woord komt. Want wat Calvijn beheerst dat
is de Geest van Christus!

Calvijn begint zijn herderlijk vermaan met
de betuiging dat hij, zolang hij in Genève
vertoefde, niets anders had begeerd dan allen
in oprechte eensgezindheid en eendracht bij-
een te houden.

Calvijn maakt geen tegenstelling tussen de
eenheid, de eensgezindheid, de eendracht
van de kerk en de waarheid. Integendeel die
eenheid behoort naar zijn overtuiging ook
tot de waarheid! Ze is er een integrerend
deel van. Want ze is een hoofd-stuk in de leer
van Christus.

Wat nu in Genève was geschied is een
schenden van die eendracht. Zij die met de
bedoeling een eigen partij te stichten en door
te zetten en zich daarom van Calvijn en de
zijn afscheiden — zij hebben zowel in de
kerk als in de stad de verdeeldheid gebracht.

Voorts verzekert Calvijn dat wanneer hij
zich thans publiek met de broeders in Genève
in verbinding stelt, niemand hem daarvan
een verwijt kan maken. Want hij is er voor
Gods aangezicht ten volle van verzekerd, dat
hij door Diens roeping eens met hen verbonden
was.

En daarom mag het niet in de macht van
één mens staan, en staat het daarom ook niet
in diens macht, zulk een band te verbreken.

Voorts betuigt Calvijn dat zoals hij zich
vroeger in alles door zijn Meester liet leiden,
hij zich ook thans onder het bestuur van zijn
Heer hoopt te blijven stellen en niet de min-
ste aanleiding tot verwarring en verdeeld-
heid zal geven.

Met één uitzondering evenwel. Namelijk
ten opzichte van hen die op een zodanige
wijze tegen Jezus Christus en diens volk sa-
menspannen dat zij beslist in geen enkel op-
zicht met Diens dienaren eensgezind willen
zijn!

* * *

Zo begon Calvijn zijn Open Brief.

Zo was hij herder in een verwoeste kerk.

Maar dit was slechts de inleiding.

Volgende week hopen wij iets van de
eigenlijke inhoud daarvan te vertellen.

C.V.

Kerkelijk Leven

**Het Gereformeerd Weekblad over de
voorlichting inzake het kerkrecht door
Opbouw**

Het Gereformeerd Weekblad, waarin on-
langs prof. dr. Herman Ridderbos verklaarde
dat Opbouw in de vrijgemaakte kerken de
halven vertegenwoordigde, komt thans door
een andere scribent, dr. J. Plomp, verklaren
dat Opbouw niet half-vrijgemaakt, maar ex-
trem-vrijgemaakt is. Althans wat de voor-
lichting inzake het kerkrecht betreft.

We geven het begin van hetgeen dr. Plomp
schreef in het nummer van 26 februari door
en plaatsen een enkele aantekening.

Hier is het:

Onhoudbaar standpunt

Wanneer men zegt, dat Opbouw het blad
van de gematigde vrijgemaakten is, is dat
maar ten dele waar. Want wel heeft het blad

hevig geopponeerd tegen de handelingen van
de synode van Rotterdam-Delfshaven in de
zaak ds. A. van der Ziel en doet het dit nog
(hieruit valt gematigdheid af te leiden), maar
neemt men kennis van de kerkelijke voor-
lichting, die ten beste gegeven wordt, dan
moet men zeggen: extreem vrijgemaakt, ex-
tremere dan b.v. prof. Kamphuis in De Reformatie.

Eén van degenen, die in Opbouw kerkrech-
telijke voorlichting geeft, is ds. G. Visee van
Kampen. Ik geef hem het compliment, dat hij
dit gewoonlijk eenvoudig en helder doet; al-
leen, dit compliment houdt geen instemming
in.

Extreem vrijgemaakt is ds. Visee's voor-
lichting. Men oordele. In het voorlaatste
nummer (12 februari) schrijft hij over de
vraag: Is de synode het kerkverband? Hij
zegt:

De vraag is spoedig beantwoord. De laatste
synode is — thans naar ons aller oordeel —
geëindigd en een volgende komt pas in 1967
samen. Een synode is er dus niet, maar de
Gereformeerde kerken, wier synode was en
niet meer is, zijn er nog wel. En alle afspra-
ken tussen deze kerken blijven van kracht.

Een synode zonder de kerken die haar via
haar afgevaardigden vormen, kan er niet
zijn.

Maar de kerken kunnen er wel wezen son-
der een synode.

En deze kerken oefenen haar kerkverban-
delijke gemeenschap ook al is er geen synode.
Zo kan elke noordhollandse predikant be-
roepen worden in een der groninger kerken.
En elk predikant in Zuidholland in Noord-
holland.

Wat een synode is volgens ds. Visee? Geen
instantie, die wij hebben te gehoorzamen¹⁾.

Immers de synode is de synode van de ker-
ken en de kerken zijn niet de kerken van de
synode. Ook een nog zittende synode heeft
niets over de kerken te zeggen. Zij staat niet
BOVEN de kerken maar ontving een agen-
dum van de kerken, werkt dat af en gaat
heen.

Belangrijk voor ds. Visee's visie is wat hij
dan laat volgen:

Dan bericht zij via haar Acta aan de ker-
ken hoe zij haar agenda heeft afgewerkt, wat
zij besloten heeft en de kerken toetsen die
besluiten en verwerpen die als ze strijden
tegen Gods Woord of tegen de kerkorde.

De kerken doen dan volgens hem wat zij
tevorens in art. 31 hebben afgesproken.

Tot goed begrip is ook de volgende passa-
ge van betekenis:

Wil men een vergelijking tussen de kerken
en de synode dan denke men niet in de cate-
gorie van kinderen en hun vader, maar van
twee of meer vennoten: zo is de verhouding
tussen de kerken, die een synode hielden. Als
de meerderheid der vennoten zich niet houdt
aan hetgeen bij het aangaan van de vennoot-
schap werd overeengekomen dan zijn de be-
sluiten niet bindend, maar nietig. Geen kerk
heeft gezag over een andere, het gezag van
de kerk van A over die van Z is nul. Het ge-
zag van vijftien kerken ener classis over de
zestiende kerk is $15 \times 0 = 0$. En het gezag
van tweehonderd en negen en veertig kerken
ener generale synode over de tweehonderd
en vijftigste kerk is $249 \times 0 = 0$. Dat zijn
eenvoudige rekensommetjes uit de dagen der
vrijmaking. Het a.b.c. der vrijmaking dat we
vooral niet moeten vergeten.

Hoe dit in de praktijk werkt, zagen wij ds.
Visee reeds met een enkel woord aangeven.
Maar hij geeft het met enkele voorbeelden
nog wat concreter aan. De synode nam be-
sluiten inzake ds. A. Duits; welnu de classis

TE BERDE

In Groningen verschijnt een „tijdelijke veer-
tiendaagse periodiek" onder de naam „Gerefor-
meerde Stemmen". Het tijdelijke is helaas al
uitgegroeid tot een tweede jaargang.

Helaas. Want de noodzaak van het verschijnen
lag in de schorsing van ds van der Ziel. Zij, die
daarover bezwaard zijn in Groningen hadden en
hebben behoefte daarover hun mening te laten
horen en Gereformeerd Groningen en Gerefor-
meerd Nederland voor te lichten.

Dat is een goede zaak. Want openbare zaken
dienen openbaar besproken te worden. En een
openbare zaak is het. Want, zoals U weet, laat
onze goede K.O. schorsing alleen maar toe in ge-
vallen van openbare grove zonden. Zonden die
door hun aard openbaar zijn of openbaar wor-
den.

De reden, waarom ik de aandacht wil vestigen
op dit blad is gelegen in het feit dat de broeders,
die dit blad volschrijven een opmerkelijke pre-
statie leveren. Hoe makkelijk ligt in zulk een ge-
val als dit de zonde voor de deur. Déze zonde dat
we in een verkeerde strijdhouding vlees tot ons
arm stellen en polemiseren en strijden op een
verkeerde manier. De artikelen zijn ter zake en
in een goede toon gesteld, doortrokken van die
gezindheid welke ook in Jezus Christus was.

Ter zake. Want men doet steeds een ernstige
poging het conflict zuiver te stellen en zuiver op
te lossen. Na het bekende conflict op de synode
werden er geen juichkreten geslaakt over de
grote minderheid die niet wilde instemmen met
de veroordeling van ds. van der Ziel, maar ge-
wezen op het benauwende van heel de situatie.
Want dat dit alles voor kan komen moet ons
allen een voortdurende reden van droefheid zijn.

Een citaat: „Het is intussen wel benauwend
dat opwinding onder ons een normaal gesprek op
volwassen niveau zo vaak blijkt te verhinderen.
Het is tragisch, dat allerlei mensen, die elkaar
vermoedelijk in de hemel zullen ontmoeten, hier
niet open en zakelijk met elkaar kunnen praten
en dan uiteraard ook niet broederlijk" (12 dec.
1964).

Men poogt het conflict zuiver te zien en zoekt
naar een zuivere oplossing. Want „de hoofdzaak,
waarom het gaat is niet „overwegende, consta-
terende, oordelende" enz., a tot en met z (bis),
maar: is Ds. van der Ziel een openbare grove
zondaar, die niet waard is onder ons het Evan-
gelie te bedienen? Alle formules en formalisten
kunnen deze vraag niet voor ons geweten ver-
duisteren. En laat wie die vraag bevestigend wil
beantwoorden dan maar de eerste steen wer-
pen. En ieder die niet protesteert gooit mee".

Formalisme is inderdaad de dodelijke bedreij-
ging van de kerk. Orthodox formalisme. Heel de
H. Schrift leert ons dat. Het grote gevaar is niet
de vrijzinnigheid. In het N.T. wordt b.v. maar
heel weinig aandacht besteed aan de Sadduceën.
Maar al de evangelieverhalen verhalen ons van
het verzet van het Farizeïsme tegen Jezus Chris-
tus. En de brieven van het verzet van het her-
leefde Farizeïsme in de kerk tegen de prediking
van Paulus. Het gebod op gebod en het regel op
regel zit de zondaar in het bloed.

Zit ons dus allen in het bloed. En alle formele
redeneringen hebben de schijn mee. Dat maakt
het ook zo moeilijk ze te herkennen. Daarom is
de kerk er zo vaak in vervallen.

Steeds weer poogt men geschillen terug te
brengen tot ordekwesities.

Zij die te lijden hebben onder formalisme lo-
pen het gevaar van het anti-formalisme weer
een nieuwe formule te maken. Al door redene-
rend consequenties trekkend en dan daar uitko-
men waar men beslist niet wezen mag. Ook dat
ziet „Gereformeerde Stemmen": „Laten wij als
bezwaarden oppassen dat we niet dezelfde (oer-
gereformeerde!) fouten maken als de kerkeraad
van Groningen Zuid (en als de magere meerder-
heid der synode) maken: laten we geen beslis-
singen nemen waarvan we de consequenties niet
kunnen verantwoorden".

De broeders in Groningen, die het blad uitge-
ven zullen het met me eens zijn, als ik de wens
uitspreek dat het spoedig niet meer nodig zal
blijken door te gaan met deze tijdelijke uitgave.

A.

Hoogevenen make uit, of ze deze besluiten voor vast en bondig zal houden of niet. De particuliere synode van Noordholland trok het mandaat van de noordhollandse afgevaardigden naar de synode van Rotterdam-Delfshaven in. Welnu, de noordhollandse kerken kunnen straks beslissen of haar particuliere synode dit terecht deed of niet, zoals deze kerken ook voor zichzelf hebben te beslissen of zij de besluiten van de synode van Rotterdam-Delfshaven, zowel die vóór de terugroeping van de afgevaardigden genomen zijn als daarna, voor vast en bondig zullen houden, ja dan neen.

Vreemd vindt ds. Visee het, wanneer hij in zijn kring hoort zeggen, dat de particuliere synode van Noord-Holland door het terugroepen van de afgevaardigden het kerkverband zou hebben verbroken. Want, zegt hij ondermeer:

Een breuk tussen Noordholland en de synode is geen breuk tussen de kerken van Noordholland en de overige kerken. De synode is niet ident met de kerken.

Tot zover het essentiële uit het voorlichtende stuk van ds. Visee.

Ik zal er geen principiële en ook geen historische kritiek op leveren. Dat is in het verleden al vaak genoeg geschied, tot vermoëns, om niet te zeggen tot vervelens toe²⁾.

¹⁾ Inderdaad. Indertijd, b.v. in zijn rectorale oratie heeft wijlen prof. P. Deddens aange- toond dat de besluiten der meerdere vergaderingen door de kerkeraden getoetst dienen te worden en indien ze met het Woord Gods

of de kerkenorde in strijd bevonden worden, dienen te worden verworpen. Aanvaardt een kerkeraad ze dan worden die besluiten eerst door dat kerkeraadbesluit van kracht. Het is niet zo dat de besluiten van kracht zijn omdat de meerdere vergadering ze nam.

Dat is nu gewoon Gereformeerd van voor 1944, door Greijdanus (1926!) voor en na dat jaar verdedigd. Daarvan is men in de kerkgemeenschap waartoe dr. Plomp behoort in de nieuwe kerkerode afgeweken. Ook in het nieuwe formulier voor de bevestiging van de dienaren des Woords in de vierde vraag: „Beloofst gij eveneens u te stellen onder het opzicht van de meerdere vergaderingen?”

„Opzicht”. De Gereformeerde kerken hebben dat nooit gekend. Meerdere vergaderingen als opzieners. Dat is tegen de Schrift.

²⁾ Inderdaad. De critiek, die het Gereformeerd Weekblad thans tegen ons blad richt, is dezelfde, die indertijd werd uitgeoefend op prof. dr. S. Greijdanus, prof. dr. K. Schilder, prof. P. Deddens. „Independentisme”, zoals dr. Plomp thans weer eens zegt. De kenschetsing was en is historisch onjuist. „Independentisme” was iets anders. Voor mij is er een belangrijker zaak: waar is de schriftuurlijke fundering van de stellingen: a) dat meerdere vergaderingen gezag zouden hebben in de zin van het vijfde gebod?; b) dat zij opzicht zouden moeten en mogen oefenen over de dienaren des Woords?

Hoe het zij dr. Plomp begrijpt heel goed dat tussen hem en ons de vrijmaking ligt.

G. Visee

Mogen en moeten onze kinderen deelnemen aan het avondmaal des Heren

III

„Stomme” handelingen

Ik denk aan allerlei merkwaardige opdrachten die de profeten soms van de HEERE ontvingen. Ze komen met name voor in de profetische dienst van Jeremia en Ezechiël. Om uit de vele voorbeelden één enkel te noemen: In hoofdstuk 24 : 16 vv. zegt de HEERE tot Ezechiël dat hij door een plotseling optredende ziekte zijn vrouw „de lust zijner ogen” zou wegnemen. Maar de HEERE verbodde de profeet daarover enig leedgevoel naar buiten te laten blijken: geen dodenklacht, geen traan! Geen teken van smart, ook al brak hem het hart.

De volgende avond sterft Ezechiëls vrouw, de daarop volgende morgen doet de profeet zoals hem de HEERE bevolen had. En dat vreemde gedrag van de Godsman lokt dan de vraag van het volk uit: „Wilt gij ons niet mededelen, wat het ons te zeggen heeft dat gij dit doet? Waarop dan de uitlegging door Ezechiël gegeven wordt.

Het is duidelijk dat de HEERE door zo'n woordeloze handeling de aandacht boeit, de nieuwsgierigheid prikkelt, en zo de onderwijzing door het woord voorbereidt.

„Stomme” tekenen

Niet anders doet Jozua wanneer hij aan de westelijke Jordanoever op de plaats waar Israël de Jordaan overgestoken is, twaalf stenen laat opstapelen: „Wanneer uw kinderen later vragen: „Wat hebben deze stenen voor u te betekenen?” dan zult ge tot hen zeggen: Dat de wateren van de Jordaan afgesneden werden voor de ark van het verbond des HEEREN; toen deze door de Jordaan trok, werden de wateren van de Jordaan afgesneden; daarom zullen deze stenen voor de Israëlieten tot een gedenkteken zijn voor altoos”. Jozua 4 : 4-7.

Ook hier moet het „stomme” teken tot vragen prikkelen.

De sacramenten

Het is de vraag of wij bij de viering der sacramenten³⁾ daarmee voldoende rekenen. Doop en avondmaal worden bij ons door de lezing van kostelijke formulieren ingeleid. Maar het is de vraag of alle goede en vooral in het licht der historie begrijpelijke bedoelingen ten spijt, de aandacht niet al te zeer van het zien naar en het letten op het teken wordt afgeleid. Toen b.v. de Here Jezus het avondmaal instelde brak Hij éerst het brood, deelde dat rond en daarna zei Hij tot de ongetwijfeld door deze ongewone handeling geboeide discipelen wat het te betekenen had. Precies zo deed Hij met het tweede teken. Hij nam de drinkbeker en gaf hun die en verklaarde daarna pas de betekenis daarvan.

En zo wilde de HEERE dat het zou toegaan bij het pascha. Eerst de voorbereiding, het slachten en braden van het Lam, het bakken van de ongezuurde broden, het wegdoen van het zuurdeeg uit het huis, het gereed maken van de tafel, het aangaan aan en het beginnen van de maaltijd. Al die voorbereidingen hebben in Israël natuurlijk de aandacht getrokken van de kinderen en als de maaltijd aan de gang is of reeds bij de voorbereidingen komt de vraag: Wat is dit?

Zo'n vraag, door de „stomme” handelingen uitgelokt, is voor de vader een aanwijzing dat „de voor de onderwijzing vereiste leeftijd bereikt is” (Calvijn) en dat „de ontwaking van het geestesleven” (Lange-Gispen) begonnen is, dat — om met het doopsformulier te spreken —, de kinderen „tot hun verstand gekomen zijn”.

³⁾ Bij mij begint langzamerhand bedenking te rijzen tegen het, in de Bijbel trouwens niet voorkomende, woord „sacrament”. Maar ik laat die zaak thans rusten.

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr. H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF, Ds. G. VISEE

Tijdelijk adres van de Redactie:
J. Bosch, Engelenbergstr. 4, Kampen

Medewerkers:

Ds. H. Amelink, Langerak
Prof. Dr. W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Zuidhorn
Ds. P. K. Keizer, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. J. Meulink, Enschede
D. W. L. Milo, Nunspeet
Prof. Dr. K. J. Popma, Utrecht
Drs G. Puchinger, Den Haag
Prof. Dr. H. R. Rookmaaker, Diemen
Dr. J. Stellingwerff, Amstelveen
Ds. B. Telder, Bilthoven
Ds. C. Vonk, Schiedam
Prof. Mr. H. D. van Wijk, Amstelveen

Geref. Persvereniging „Opbouw”:

adres secretaris en penningmeester:
Van Lynden van Sandenburglaan 16,
Utrecht. Tel. 030-711450. Giro 448367.

Administratie abonnementen:

Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220,
Abonnementprijs
f 12.— per jaar (bij vooruitbetaling)
Zeist. Giro 233117.

Tot hun verstand gekomen

Dat is het moment waarop de onderwijzing der kinderen beginnen moet. Dan moet onze kinderen opzettelijk de geschiedenis van Gods grote daden verteld worden, dan moeten zij leren de drie hoofdsommen van de leer van Christus: het geloof, het gebod en het gebed — de apostolische geloofsbelijdenis, de tien woorden en het Onze Vader. En dan komt ook de onderwijzing in de „voorzede leer” waarvan het doopsformulier spreekt, in zicht. Dan moeten onze kinderen leren de betekenis van hun doop te verstaan, wat het betekent, dat zij gedóópt zijn. Dat moeten ze praktisch leren. Wat God de Vader en de Zoon en de Heilige Geest ons in de doop beloven en dat ze nu de HEERE moeten liefhebben en vrezen. Zij moeten leren en oefend worden de doop, die zij zónder hun weten ontvingen, nu te gebruiken. Daarmee moeten de kinderen al vroeg vertrouwd raken.

Daartoe is beslist niet nodig, doch alleen maar hinderlijk, eerst de bij voorbaat tot mislukken gedoemde poging te ondernemen de kinderen in de geheimen van allerlei sacraments- en doopsbeschouwingen in te leiden: de roomse, de lutherse, de doperse, de „kuyperiaanse” en wat dies meer zij. Men geve aan het kind wat des kinds is en de voortgaande onderwijzing van de kinderen houde de voortgang van hun „tot verstand komen” bij. Men lere hun de eerste beginnelen, het a.b.c. van de doop. Het is trouwens de vraag of de kennis van allerlei dwaling in verbonds- en doopsbeschouwing ook voor volwassenen erg vruchtbaar is voor het verstaan van de doop. Het is vaak hinderlijke ballast. Naar aanleiding van de lieden in de gemeente van Thyatira, die er zich op beroemden, dat zij de diepten van satan kenden, Op. 2 : 24, heeft K. Schilder eens de opmerking gemaakt dat het blijkens het woord van Christus niet nodig is de diepten van satan te kennen om de diepten van God te verstaan. Men lette — dit ter waarschuwing voor misverstand! — op de vergelijking: ik wens niet gezegd te hebben dat we in de genoemde beschouwingen simpelweg met „diepten van satan” te doen hebben, al heeft de satan met alle vergissingen van ons wel wat te maken. Maar we moeten vooral niet doen alsof we om de vrije genade van de verkiezende God te verstaan en te aanbidden, eerst precies de pelagiaanse, semipelagiaanse en remonstrantse theologie over de uitver-

kiezing en de vrije wil moeten kennen. Onze kinderen moeten naar hun leeftijd en naar hun vermogen, en zij moeten ook daarin „in de Here Jezus Christus groeien en toemenen”, leren verstaan wat het betekent een gedoopt kind te zijn, gedoopt te wezen. Daarbij dienen we vooral niet te vergeten dat de doophandeling zelf ook een leermiddel is.

De doop een léermiddel

Het wil mij voorkomen dat al te dikwijls vergeten wordt dat de doop en dan denk ik daarbij aan het dopen, de doophandeling, zelf een leermiddel is. Terwijl toch ook de belijdenisgeschriften der Gereformeerde kerken daarop zo nadrukkelijk de aandacht vestigen. Dat de Schrift deze handelingen en teksten als leermiddelen geeft, hebben we reeds in het licht gesteld. Maar ook de belijdenissen doen dat.

Men denke aan de omschrijving van de sacramenten in Zondag 25, vr. en antw. 66 van de heidelbergse catechismus: dat God ons door het gebruik van de sacramenten de belofte van het evangelie nog **des te beter wil te verstaan geven** en verzegelen. In antwoord 67 dat de Heilige Geest ons in het evangelie **léért** en ons **door de sacramenten verzékert** — die leer bevestigt. — dat onze zaligheid in de enige offerande van Christus staat. In antwoord 69: Hoe wordt gij in de heilige doop **vermaand** (d.i. geleerd, herinnerd) en **verzekerd** dat de enige offerande van Christus u ten goede komt?

Niet anders spreekt de nederlandse geloofsbelijdenis. In art. 33 over de sacramenten, „dewelke God gevoegd heeft bij het Woord des evangelies, om **te beter** aan onze uiter-

lijke zinnen voor te stellen, zowel hetgeen Hij ons te verstaan geeft door zijn Woord als hetgeen Hij inwendig doet in onze harten, bondig en vast makende in ons de zaligheid, die Hij ons mededeelt”. Artikel 34 spreekt over hetgeen de **HEERE** ons door de doop **te verstaan geeft**.

Juist daarom dat de doop een léermiddel is en dat voor heel de gemeente, hebben de Gereformeerden de doop altijd bediend „in openbare verzameling wanneer Gods Woord gepredikt wordt”, zoals artikel 56 van de kerkorde het uitdrukt. Geen doop in het doophuis, het baptistarium, als bij Rome, waarbij alleen de peter en meter figureren, geen huisdoop als in lutherse landen, waarbij alleen ouders en familie aanwezig zijn. Maar dopen in de samenkomst van Gods volk. Waar ook de kinderen zijn. Opdat, zoals het gereformeerde doopsformulier het zegt, de doop worde uitgericht „tot Gods eer, tot onze troost en de stichting = de opbouw der geméente (in het geloof)”. En bij die gemeente horen ook de kinderen. Niet alleen „de belijdende leden”, maar allen. Ook de kinderen. Die moeten door de doop aangesproken worden, tot vragen geprikkeld: Ben ik óók gedoopt? Waarom ben ik gedoopt?

Het is goed op die kant van de doophandeling te letten. De doop bedoelt de gemeente, de groten en de kleinen te léren, te onderwijzen. En daarin blijkt dat dit sacrament niet een tovermiddel is, dat onbegrepen zijn werk doet. Het prikkelt tot vragen, en tot antwoorden, vraagt om begrip. Hoewel de boodschap van het sacrament „het kloekst begrip te boven gaat”.

(Wordt vervolgd)

G. Visee

Ik ellendig mens

II.

N.a.v. Jan Cremer:
„Ik Jan Cremer”.

Jan's vocabulaire

Het verhaal wil: dat een paedagoocherd zijn leerlingen aanmoedigde om zoveel mogelijk onnette woorden op te schrijven. Als het waar is zal de bedoeling wel geweest zijn: zijn discipelen te „bevrijden” van vuiltjes, die hij uit hun gemoed wilde verbannen. Zoals wij soms onze narigheden al halverwege kwijt zijn, wanneer wij ze eenmaal onder woorden hebben gebracht.

Wanneer nu een pornograaf zich inderdaad zou kunnen bevrijden van zijn ballast (een soort exorcitio per os, om het geleerd te zeggen) dan zoudt u er zich wellicht mee kunnen verzoenen. Mits! Mits hij zijn wangedochten dan ook maar verbrandde zo haest men sulx hebben kan. (Zoals u 'n geladen brief aan zichzelf adresseert, en hem de volgende dag na bestelling in de papiermand deponiert. Zo iets voorkomt brokken en geeft toch veel „bevrijding”, à raison van een postzegel.)

Maar bij Jan vindt u geen bevrijding. Zijn eigenlijke woordenschat is maar zeer beperkt. Het grootste deel kende u al voor uw twaalfde jaar, en u wilt het vergeten zijn. En daarom moet Jan in vele en vervelende herhalingen vervallen om zijn boek vol te krijgen. U schrikt wanneer u het boek opslaat en een volzin aantreft, die u voor geen goud zou willen uitspreken. Even later ergert het u, wanneer u de indruk krijgt dat dit boek van slechte volzinnen een brutale gewoonte maakt. Maar dan komt al gauw de derde fase: het verzadigingspunt. Het prikkelt niet meer, het ergert niet meer, het doet u lijfelijk verdriet. Want eerlijk: als u geen gewassen varken bent, en er dies niet

naar verlangt weer in het slijk te wentelen, dan hebt u gauw genoeg van zijn smerige taal. Hij geeft een onfris thema met veel variaties — of eigenlijk een thema zónder variaties. Alles is voor Jan de moeite waard geschreven te worden, wat u liever niet zou uitspreken. Alles wat obscur en obscene, wat gemeen en vuil en liederlijk is, wordt door Jan met hulp van een serieuze uitgever op fatsoenlijk papier gedrukt. Eet u smakelijk van deze mesthoop. Of neen: goede mest is een te fatsoenlijk product om in dit verband te worden genoemd. Ik heb er Van Dale bij moeten nemen, om te begrijpen welke dubieuze betekenissen bepaalde onschuldige woorden uit onze moedertaal kunnen hebben. Nu, dié betekenissen kent Jan het beste.

Er is een tijd geweest, waarin men suikerzoete romans schreef, die totaal niets met de realiteit te maken hadden. Zeg niet dat al die romans goed waren.

Daarna kwam de aandacht voor de realistische roman: de roman, die het kind bij de naam noemde, die rotte toestanden niet eufemistisch omschreef, maar die man en paard tekende. Zeg niet dat ze alle slecht waren.

Maar vandaag beleven we het boek, dat niet realistisch en geen roman kan worden genoemd. Het boek van Ikjancremer is niet naar de werkelijkheid geschreven. Het is een surrealistische opsomming van abnormaliteiten, een Jeroen Bosch-achtige schildering van wangedochten. En het boek is geen roman. Het heeft geen opbouw, geen positief thema, geen tegenthema, geen doorwerking, geen climax en geen oplossing, geen kop en geen staart, geen slot of val. Het is — zoals Behrendt in het laatste jaaroverzicht van het Handelsblad tekende — een closetrol, vol gesmeerd met viezigheid. Nabij de verdwijning. Trekt u maar liever door.

Jan's leugens

Jan liegt. Van het begin tot het eind. Hij liegt zo hard, dat hij soms zelf het verschil tussen „Dichtung” en „Wahrheit” (nu ja — waarheid) veronachtzaamt. De lezer vraagt zich nu en dan af: of Jan bedoelde een stuk gebeurtenis weer te geven — of een boze droom. Jan verslikt zich in zijn leugens.

Dit „schepsel, geboren om het volk een boodschap te brengen” (jaja, niet minder dan dat) stelt zich in dienst van de vader der leugenen.

Zijn „boodschap” is niet meer dan een grote boodschap; u kunt hem vergeten. Hij bedriegt zijn weldoeners. Hij bedriegt de vrouwen die hem eerlijk liefhebben. Hij laat enkele meisjes met een kind in de steek. Hij beschaamt het vertrouwen van zijn voogden en opvoeders, en verwijt hun hun inspanningen op de koop toe.

Jan levert zelf ten volle het materiaal voor dit harde oordeel. Op die punten namelijk waar hij te controleren valt, blijkt hij telkens te liegen. Zegt u dan maar dat hij in de andere stukken de waarheid zal spreken. Wilt u voorbeelden?

Hij doet zich voor als een groot dierenvriend. Voelt u? Iemand met dierenliefde — zegt de volksmond — heeft in de grond geen kwaad hart.

Ergo: Jan is zo zwart niet als hij zichzelf tekent. Maar deze dierenvriend, die zich tot het uiterste inspant om bij storm op zee een verdrinkende scheepshond uit het water te redden, schopt de hond van de gevangenis-dokter als het hem uitkomt, en bindt het dier ergens in de regen vast als het hem te lastig wordt. En deze gevoelige ziel wil u wijsmaken, dat hij een politiehond in de neus gebeten en zo op de vlucht gejaagd heeft. Wie het gelooft mag zijn vinger opsteken.

Die dierenliefde moet ook bewezen worden bij de beschrijving van een abattoir. Ongevoelbaar zoals die slachtdieren behandeld zouden zijn: met elektrische stroom geplaat, door luiken gesmeten naar lagere verdiepingen, van ledematen ontdaan eer ze dood waren, en zo voort.

Maar Jan weet blijkbaar niet dat onze abattoirs onder controle staan, dat slachtmethoden wettelijk zijn voorgeschreven, dat de val van een slachtdier economisch weegt (wijl het kwaliteitsverlies van het vlees betekent) en dat zowel de politie als de inspecteurs van de Ned. Ver. voor Dierenbescherming te allen tijde toegang hebben tot deze slachterijen. Ja, Jan denkt dat u net zo dom bent als hij.

Jan liegt, als hij een Belgisch ziekenhuis beschrijft, waar hij voor Sinterklaas speelt te midden van al die verwaarloosde verkeersslachtoffers.

Jan liegt, als hij beweert dat een aantal politiemannen hem gezamenlijk mishandelden. En dat hij zich aan twee heeft gewroken als ware hij Eddy Christiani.

Jan liegt, als hij vertelt hoe hij van het Franse Vreemdelingenlegioen is weggelopen, toen hij er genoeg van had. En in Zuid-Frankrijk bleef wonen. . . . Ja, ze zijn daar op hun achterhoofd gevallen!

Jan liegt, als hij beweert dat hij van consul tot consul is gereisd, toen hij van Spanje naar Nederland wilde gaan. Een hofmeester die — volgens ANP van 2 jan. 1965 — hetzelfde smoesje, kennelijk ontleend aan dit boek, wilde opdissen, viel meteen door de mand, toen van ministeriële zijde verklaard werd: dat deze theelepel-route nog niet bestaat.

Jan liegt op domme wijze, wanneer hij een voogd, een toezienend voogd en een reclasseringsambtenaar in één volzin, in één situatie, en in één persoon verenigt. Hij kan wel met deze drie grootheden veel te maken hebben gehad. Maar dan had hij moeten opmerken, dat ze verschillende rollen hadden te spelen tegenover jeugdige delinkwen-

ten. En vooral dat een toezien voogd niet de man is, die zijn pupil tot een beroepskeuze kan dwingen.

Jan liegt op groteske wijze, wanneer hij de indruk tracht te wekken alsof hij morgen onze vrouwen kan verleiden en gisteren onze dochters al heeft verkracht.

Hij liegt, wanneer hij suggereert dat elke vrouw in binnen- en buitenland er op wacht om door hem te worden beduimd.

Hij vergist zich wanneer hij meent, dat wij al zijn vieze avonturen in onbetaalde hotelkamers en parken, in retirades en toiletten, zouden geloven.

* * *

Blijft natuurlijk de vraag: of deze schrijver, wanneer zijn boek toch geheel of gedeels gelogen is, werkelijk wel zo slecht is?

Benauwt u die vraag? Mij niet.

Tussen denken en doen liggen maar weinig stations. Er is geen zonde begaan, of hij is eerst bedacht, toen uitgevoerd. Jan Cremer is verder gegaan dan denken alleen. Hij

schreef zijn gedachten op. En zet zijn lezers aan het denken. Aan het denken... op een onfris manier.

„Wie aldoor bedenkt kwaad te doen, die noemt men een aartsschelm”, zei Salomo.

„Het bedenken van dwaasheid is zonde, en de spotter is de mens een gruwel”.

Laten we even stellen dat Jan Cremer alles gelogen heeft. Dat hij nog geheel onschuldig is aan alle smeerlapperij, waarover hij zwetst. Dan nog staat hij hieraan schuldig: dat hij het denken van honderdduizenden mensen vergiftigd heeft. Dat hij hun de leugen voor de waarheid tekende.

Dat hij surrealisme voor realiteit, knollen voor citroenen verkocht. En dat hij anderen aanspoort tot ontuchtige en onzedelijke en strafbare handelingen. Dat hij alle normen, alle fatsoen en (vooral) de Christelijke levensstijl aanrandde.

En dat wil ik u in een slotartikel bewijzen. Ik,

D. W. L. M.

Leer, loon en liefde

In het vorige artikel (Van moeder te leren), hebben we pogen aan te tonen hoe er een — verborgen — samenhang bestaat tussen deformaties wat betreft het menselijk consumeren, volgen, vatten en lachen. We hebben geïllustreerd hoe deze verhaspelingen reeds kunnen ontstaan in de vroege kindertijd en aangeduid hoe latere levensfasen zulk een gedrag ten gunste of ten ongunste kunnen beïnvloeden. We spraken al van de „kop-pigheidsleeftijd” omtrent de vierde verjaardag en van de puberteit welke loopt van twaalf tot achttien jaar. Over elk nog een enkel woord: is de moeder de bepalende figuur in de eerste levensjaren, omstreeks het vierde jaar gaat het kind de posities van de moeder en van de vader aftasten en eventueel trotseren. Dan dient men het jonge boompje te buigen, natuurlijk op liefdevolle en niet al te strenge wijze. En er moet bij het kind niets blijven zitten van rancune, wrok, onbegrip, misverstand of iets dergelijks, want zoiets breekt later weer op. In de puberteit (we schreven er vroeger reeds over, jaren geleden in deze zelfde kolommen) zoekt het kind een aanpassing naar binnen en naar buiten. Naar binnen probeert het in het reine te komen met wat er in lichaam en ziel gaande is, naar buiten toe leert het zich aanpassen aan de eisen van school en maatschappij, het komt tot een bewuster en zelfstandiger denken en handelen dan het doorgaans gewend is geweest. Het is een overbodige strijdvrage of kinderen moeten worden beschouwd en bejegend als kleine volwassenen of dat volwassenen zouden kunnen worden genoemd volgroeide kinderen. De waarheid is dat kind en volwassene beide complete mensen zijn, hoofdzakelijk verschillend in leeftijd. Wil men bijv. stellen dat een kind niet aan het Avondmaal mag gaan omdat het zichzelf niet kan beproeven, dan is dit onzin. Degene die het beweert bekent daarmee alleen maar dat hij zich te weinig van zijn eigen kindertijd weet te herinneren. Een kind kan wel degelijk zichzelf beproeven, het kan weten of het gezondigd heeft en het weet wel of het veel van de Here Jezus houdt of niet. Moeten ook wij niet worden als de kinderen? Of is het koninkrijk der hemelen alleen voor die volwassenen die oogkleppen hebben opgezet en alleen daardoor de kerk kunnen zien? Het gewraakte argument bewijst voor de zoveelste keer hoe weinig menskundig in onze kringen wordt geredeneerd. Maar goed, de opgroeiende mens moet in een juiste verhouding komen te staan op de drie pijlers van het mensenleven: leer, loon en liefde. Op deze drie steunpilaren rust

de menselijke levenswoning. Breekt er één van, dan komt het huis scheef te staan, verzakken er twee dan loopt de mens groot gevaar zijn evenwicht te verliezen en is geestelijke hulp doorgaans onontbeerlijk.

Nu bedoelen we de drie termen te nemen in de breedste zin.

Onder **leer** verstaan we dan niet alleen het ware geloof, maar ook levens- en wereldbeschouwing, overtuiging, principe en wat er meer zij op het gebied van elementaire geestelijke motieven. Deze leer en het leren leven met een leer dient al vroegtijdig te worden bijgebracht. Alles dient geleerd te worden, ook het geestelijk en godsdienstig handelen. Ouders die hun kinderen zgn. vrijlaten op godsdienstig gebied miskennen de waarde van de gewenning, wat in onze kring gelukkig geen betoog behoeft. De vraag is maar, **hoe** wordt de leer bijgebracht, in een sfeer van liefde of in een van gebod op gebod en regel op regel.

De wijze toch kent plaats en wijze om over deze dingen te spreken. Heel de opvoeding zal in het teken dienen te staan van de beide grote liefde-geboden: God lief te hebben boven alles (ook boven vader en moeder) en de naaste als onszelf. Onze kinderen dienen te worden opgevoed als onze (kleine) broeders en zusters. En als we spreken op jeugdvergaderingen dan gaan we zo vlug mogelijk van achter de kathedraal vandaan en gaan we tussen de jongelui zitten om op voet van gelijkheid met hen te spreken. Van al het hysterisch geschreeuw „Houd de jeugd vast” is juist die jeugd beu. Zij wil zelf vasthouden maar alleen het waardevolle, niet het bijkomstige.

Het **loon** behelst niet alleen de waardering welke in geld (loon, salaris, tractement, honorarium) tot uitdrukking wordt gebracht, maar ook elke stoffelijke of geestelijke attentie, elke vorm van opmerkzaamheid en waardering, elk complimentje, elk belangeloos voorthelpen, elke blik of elk gebaar van „het is goed zo”. Een enquête onder tamelijk primitieve arbeiders heeft aan het licht gebracht dat het loon in geld echt niet op de eerste plaats staat bij de beloning, maar de sfeer waarin men werkt en de aandacht die de patroon voor zijn ondergeschikten toont.

En dan de **liefde**, mogelijk in zo menige vorm. Het begint al met de liefde die het kleine kind van vader en moeder ondervindt, die het ontmoet in de familiekring, die het leert kennen als kameraadschap en vriendschap, die het voor het eerst „groots en meeslepend” beleeft met iemand van de andere sexe en die in de huwelijksband niet mag af-

sterven maar tot steeds grotere bloei dient te worden gebracht. Allerlei misvormingen kunnen zich ook in die liefde voordoen. Om iets te noemen: het kind houdt om de een of andere reden niet meer van de moeder en nu wordt de liefde overgedragen — in te sterke mate, een normale portie is niet erg — op een schooljuffrouw of een leraar. Hier wortelt die vervloekte adoratie van grote mannen zoals het gereformeerde leven die herhaaldelijk te zien geeft.

De eigen vader viel tegen want hij was misschien niet eens bestuurslid van de plaatselijke kiesvereniging, maar daar was Colijn! Vader thuis kon niet zo mooi redeneren over verkiezing en verbond, over infra- en supralapsarisme, maar daar was een hoogleraar in Kampen of in Amsterdam die het wel kon. Vult U zelf de voorbeelden maar aan. Niet alleen bij jongens gebeurt dit, evengoed bij meisjes. Alle vrijgemaakte meisjes zijn natuurlijk brave schepseltjes, die op hun slaapkamertjes geen foto's hebben hangen van stoere filmhelden. Een gereformeerde minister-president hebben we ook al niet, maar we hebben wel kerkelijke hoogleraren die in hun blaadjes schrijven. Nu zullen die meisjes heus geen foto's van deze of gene op hun kamer hangen, maar adoratie ontstaat er toch, dat zit in de aard van het beestje, in dit geval van het bakvisje. En zij gaan door dik en dun hun kerk-held verheerlijken en verdedigen. Hopelijk gaan deze meisjes begrijpen dat het niet veel verschil maakt of men een cowboy adoreert of een herder die volkomen witte schapen wil hebben. Misschien hoeven zij nog maar eventjes te wachten en dan hebben deze herders van de vrijgemaakte kerken ook een gebied gemaakt waar wildwest-methoden (onverhoord neerschieten) opgeld doen. Dan hebben zij hun doel bereikt: de kerk is in de woestijn, is zelf tot woestijn en tot een oord van woestelingen geworden.

Valt er dan niets goeds meer van onze kerken en kerkleden te zeggen? Jawel. Men staat dan gauw klaar met te wijzen op „wat we nog hebben” en men doelt dan op onze theologische hogeschool, op instellingen van lager en middelbaar onderwijs, maar vooral ook op: organisaties in het maatschappelijke en politieke vlak en bovenal op: het gereformeerde dagblad. Er is in deze zaken een gradatie die ik zelf wat anders zie dan degenen die met deze „voorrechten” aankomen. Maar daar doel ik niet op als ik stel dat er onder ons nog wel wat goeds is. Om ons te beperken tot de sfeer van het dagelijks beroep: het mag wel eens gezegd worden dat vele gereformeerde mannen voortreffelijke werkrachten zijn en dat vele vrijgemaakte meisjes uit liefde dienen in ziekenhuizen, herstellingsoorden, verpleeginrichtingen en andere tehuizen en diensten van barmhartigheid. Maar wee ons, wanneer wij ons daarop gaan beroemen, want wij zijn slechts onnutte dienstknachten en de eer van de trouw in ons dagelijks werk komt alleen toe aan de levendmakende Geest.

Zoals de vooroordelen (eerste artikel), zoals ook de menselijke onhebbelijkheden in hun contact één wortel gemeen hebben, zo stoeien uiteindelijk ook leer, loon en liefde op hetzelfde, nl. op de vraag of en in hoeverre de vrouw of de man, de jongen of het meisje, niets anders wil zijn dan wat Paulus was: slaaf van Christus.

En omdat we allen slaven en slavinnen zijn (en tegelijk vrijen!), daarom moesten eigenlijk onze artikelen niet met een familienaam worden ondertekend. Dan verdween als vanzelf het zweren bij Piet of bij Klaas en ging het alleen om de juistheid en de waarde van het medegedeelde.

En daarom schik ik mij, onder protest, naar de conventie en onderteken als vanouds. (wordt vervolgd)

Rotterdam

P. A. Hekstra

Ter Overweging

Er is al veel gesproken en geschreven over de vraag, of de vergadering van Rotterdam-Delfshaven na de „fatale” datum (17 november 1964) nog wel als wettige Generale Synode der Gereformeerde kerken erkend kan worden.

De gedachtenwisseling daarover heeft de gehoopte vrucht van éénstemmigheid niet opgeleverd. Dat dienen wij eerlijk te erkennen. In vele kerkeraden, op diverse kerkelijke vergaderingen, lopen de meningen uiteen.

Betrof het hier een „academisch” verschil, we zouden met discussiëren kunnen doorgaan of ophouden naar welgevallen. Maar het ligt anders. De besluiten van de G.S. worden aan de kerken voorgelegd. De kerken moeten er iets mee doen. Zij staan voor een keus. Hoe nu verder? Hoe nu met elkander verder?

Is het noodzakelijk, dat één van de standpunten verheven wordt tot „het Gereformeerde standpunt”, alvorens wij onze weg als kerken gezamenlijk kunnen vervolgen? Laten we ons toch met ernst de vraag stellen, of wij zó ver mogen gaan, dat de mogelijkheid of onmogelijkheid van de beoefening der kerkelijke gemeenschap praktisch gaat samenvallen met het „ja” dan wel „neen” inzake de wettigheid der Rotterdamse vergadering. Wie durft deze vraag bevestigend te beantwoorden?

Is het niet mogelijk een oplossing te vinden, waarin de „vóór-” en „tegenstanders” der G.S. elkander kunnen vinden? Zou het niet mogelijk zijn, dat de kerkeraden en kerkelijke vergaderingen het besluit nemen om de regel van Art. 31 K.O. toe te passen op (de inhoud van) alle te Rotterdam-Delfshaven genomen besluiten en om met eventuele bezwaren de gewone kerkelijke weg te bewandelen teneinde revisie te verkrijgen van een niet-voor-vast-en-bondig-te-houden besluit? Bij het nemen van zulk een besluit zouden zowel de „vóór-” als de „tegenstanders” een zeker „offer” hebben te brengen.

De „voorstanders” der G.S. zouden moeten berusten in het feit, dat toepassing van de gewone kerkelijke regel zou plaatsvinden krachtens een apart daartoe genomen besluit, terwijl zij gezien hun overtuiging zulk een besluit overbodig en „buiten de orde” moeten achten. Dit „offer” mag echter mijns inziens van hen worden gevraagd.

Moeilijker ligt de zaak voor de „tegenstanders” der G.S. Kunnen zij de besluiten van een onwettig geachte synode behandelen, alsof het wettig genomen besluiten zijn? Toegegeven moet worden, dat men bij niet-erkenning van de G.S. zonder méér geen grond kan vinden voor de voorgestelde behandeling. Maar zou deze behandeling der synodebesluiten niet kunnen plaatsvinden krachtens een vrijwillig en zelfstandig daartoe genomen kerkerads- (classis-, P.S.-) besluit? Ontbreekt het de kerken aan de macht om tot bewaring van de kerkelijke gemeenschap zulk een besluit te nemen?

Wordt de „tegenstander” der G.S. hierbij gedwongen zijn overtuiging te verloochenen? Neen. Want in zulk een ongebruikelijk apart genomen besluit kan hij voor zijn deel het „eigen gevoelen” juist geopenbaard en gehandhaafd zien.

Verbieden het Woord Gods en de Belijdenisgeschriften ons het nemen van het voorgestelde besluit? Zou het geacht kunnen worden te vallen onder het door ART. 32 N.G.B. uitgesproken oordeel over „alle menselijke vonden en alle wetten, die men zou willen invoeren om God te dienen en door deze de consciëntiën te binden en te dwin-

gen”? Dat kan m.i. niet gezegd worden. Immers, het gaat er niet om de synodebesluiten „met huid en haar te slikken”. Het gaat om de behandeling van de synodebesluiten naar de regel van het gehele Art. 31 K.O. (inclusief het „tenzij...!”).

Zou het nemen van zulk een besluit strijdig zijn met de door ons aangenomen Kerkenordering? Ja, zal iemand zeggen, want de hier aangewezen weg wordt in de K.O. nergens aangegeven of ook maar gesuggereerd. Dat is waar. Maar is die aangewezen weg daarom strijdig met de K.O.?

Mag ik even een beeld gebruiken? De verkeersregels regelen het verkeer op de weg en beslist niet „een” verkeer op de berm, want de berm is geen verkeers-weg. Maar wanneer er per ongeluk een auto in de berm is beland, handelt U dan in strijd

met de verkeersregels, als U hulp verleent, de auto keert en door de berm rijdt om zo de normale verkeersweg weer te bereiken? „Vóór-” en „tegenstanders” hebben uiteraard tweërlei toepassing van dit beeld in hun gedachten. Het zij zo. Nemen zij gezamenlijk het voorgestelde besluit, dan rijden zij elkander weer de verkeersweg op. Het gaat om het resultaat. Vergeten we intussen niet, wat we wilden aanwijzen: „Niet aangegeven in...” en „Strijdig met...” zijn verschillende zaken.

Ik zei daar: „...om zo de normale verkeersweg weer te bereiken”, de weg, waarop je samen verder kunt rijden. Ook in dit opzicht komt het beeld me zinvol voor.

De Liefde tot de HERE en tot de broeders vraagt véél van ons. Men overwege, of tot dit „vele” ook niet zou kunnen behoren het U voorgelegde „vreemde” besluit.

Den Helder.

H. Smit.

Iets over passiepreek, passiespel en passiemuziek

Paulus verkondigde een gekruisigde Christus, en hij ondervond dat deze gekruisigde Christus voor de judaïstische kerkwereld een aanstoot was en in de humanistische, hellenistische cultuurwereld van zijn dagen voor dwaasheid gold.

Deze apostolische Christusverkondiging ondervindt in de brede godsdienstige en humanistische wereld van onze dagen nog altijd dezelfde tegenstand.

Ja, men wil het kruis van onze Here Jezus Christus nog wel als christelijk symbool aanvaarden. Als kerkversiering of kunstzinnig ornament, gestileerd in een veelheid van vormen: het griekse of latijnse of malthezerkruis, het anker- of gaffel- of hamerkruis. Men spreekt in ziekenverpleging of barmhartigheidswerk van het Rode-, Groene-, Zwarte-, Witte- en Wit-Gele kruis.

Ook wil men als buitenkerkelijk mens van 't Evangelie van Christus' lijden en sterven nog wel een kijk- of hoorspel maken (denk aan de passiespelen in Oberammergau en Tegeleen, en aan de al meer tot traditie geworden jaarlijkse uitvoeringen van de Mattheüs-Passion).

Maar dat de moderne religieuze mens, ondanks dat gestileerde, gedramatiseerde en vermusiceerde kruis, zich van het echte kruis van Christus heeft afgekeerd, wordt niet bevestigd.

Zo is het kruis ook geen aanstoot en geen dwaasheid meer. Men draagt het als pronk of als ereteken.

Maar het echte en ware kruis van Christus, die ruw-houten schandpaal, zoals ze eenmaal in het grootste tijdsgewricht onzer wereldgeschiedenis op Golgotha heeft gestaan, en waaraan onze Here Jezus Christus in Zijn naaktheid en vervloeking gehangen heeft, — dat klaagt de ongelovige mens aan, daarvan wil hij niet horen, dat óordeelt de humanistische wereldling, dat is nog steeds de aanstoot voor het vrijzinnig modernisme en de dwaasheid voor de verlichte cultuurmens. Daar wordt hautain om gelachen of grof mee gespot. Dat wordt als bloed-theologie aan de kaak gesteld of in naam van een zogenaamde existentie-filosofie tot een mythe verklaard.

In zulk een wereld mogen we als belijders van den Christus der Schriften niet argeloos verkeren.

Wij mogen in de kerk bij iedere Avondmaalsviering horen, hoe we het lijden en sterven van Christus zullen gedenken. Hoe Hij Zijn gezegend lichaam aan het kruis heeft laten nagelen, opdat Hij het handschrift van onze zonden daaraan zou hechten. Hoe Hij

daar onze vloek op Zich heeft geladen, opdat wij met Zijn zegening vervuld zouden worden.

Zo leerden wij het kruis als een blijde boodschap verstaan.

In dat kruis roemt de kerk op iedere rustdag. En bij iedere Avondmaalsdienst viert ze op de door Christus Zelf verordende wijze de heerlijke gedachtenis van Zijn bitter lijden en sterven.

En dan heeft ze geen bijzondere lijdensweken en passiepreken nodig. Nog veel minder passiespelen en passiemuziek. Ze heeft geen behoefte om de ontzaglijke realiteit van Christus' kruis tot een ingestudeerd drama of tot een stuk muzikaal kunstgenot te maken, om daar aestetisch van te genieten. Maar ze belijdt vol eerbied en met grote dankbaarheid het mysterie van Gods genade in de lijdende Christus, tot verlossing van de wereld en tot behoud van onze zielen geopenbaard.

B. Telder

PERSSCHOUW

„Is Paulus ook zo'n afvallige Jood?”

In het Kontaktblad van de Geref. Kerk van Werkendam schreef ds J. M. Smelik het volgende artikel:

We lezen in Hand. 16 : 1-3 iets heel merkwaardigs. En heel leerzaams. Paulus besnijd t Timotheüs, de zoon van een Jodin, de tot geloof gekomen Eunice, en een heidense Griek, voor en aler hij hem als zijn helper op zijn zendingsreis meeneemt. En dat nog wel zo vlak na die vergadering in Jeruzalem (Hand. 15), waar Paulus als een leeuw heeft gevochten tegen hen, die de besnijdenis als noodzakelijk wilden handhaven! Waaróm doet Paulus dit? Vreemd!

Hij doet het niet, omdat God het wilde en eiste, want dan zou hij het Evangelie en zijn eigen levensstrijd verloochend hebben. Hij doet het óók niet, omdat hij de Judaïsten terwille wil zijn, want Paulus is hen nooit gedwee uit de weg gegaan en heeft hen in niets toegegeven (zie Gal. 2 : 4, 5). Määr hij doet het „terwille van de Joden in die plaatsen”. Omdat hij wil voorkomen, dat het Evangelie bij hen op onnodige weerstand zal stuiten. Paulus wil alleen maar de weg voor het Evangelie vrij houden.

De zaak is deze. In die tijd en in die buurt zijn veel verwereldlijkte, vergriekste Joden, die met de joodse voorschriften en tradities gebroken hebben: sabbatsheiliging, besnijdenis, niet het huis van een heiden binnengaan, niet met een heiden trouwen enz. Kortom, van alles en nog wat, dat de Joden tot nu toe heilig en dierbaar is geweest, gaat aan de kant. Waaróm? Wat zijn de motieven? Deze: ze zoeken een compromis met de wereld en willen zich aanpassen aan hun heidense omgeving. Ze willen meedoen en vrij zijn van al die lastige, knellende banden.

Vrijzinnige, verwaterde Joden, die door de echte, goede Joden als afvalligen en ontrouwen worden beschouwd.

En nu is het gevaar groot, dat de trouwe Joden Paulus op één lijn met die afvallige Joden zullen stellen, wanneer ze horen dat hij die onbesneden zoon van de blijkens haar huwelijk ontrouwe Eunice als helper heeft aangenomen. „Zie je wel, Paulus is ook zo'n afvallige, zo'n verwaterde Jood, zo'n wetsverachter... Hij vindt 't kennelijk niets erg dat Eunice met een heiden is getrouwd en dat Timotheüs na z'n geboorte niet besneden is!" Dát is het punt in gebod hier! „...want iedereen (van die Joden in de omgeving van Lystra) wist dat z'n vader een Griek was", staat er.

Dit klemt nog temeer, omdat het Evangelie, dat Paulus predikt, óók met een massa joodse voorschriften en tradities breekt: geen sabbatsviering meer, ga maar rustig bij een heiden binnen en eet wat je wordt voorgezet, trouw maar met een niet-Jood want in Christus is er geen enkel onderscheid meer tussen Jood en Griek, geen besnijdenis meer nodig enz. Bij Paulus gaat óók heel wat, dat de Joden heilig en dierbaar was, aan de kant! Maar waaróm? Wat zijn de motieven? Deze: hij weet dat Christus de wet vervuld en de scheidsmuur afgebroken heeft. Paulus staat in de vrijheid, waarmee Christus hem vrijgemaakt heeft, en hij roept ook anderen tot die vrijheid! En dat is totaal iets anders! Vrijheid, niet als blijk van wereldse gezindheid, maar als vrucht van Christus' verlossingswerk, als gave des Heiligen Geestes. En daar is een hemelsbreed verschil tussen!

Dát verschil moet nu door die besnijdenis van Timotheüs duidelijk worden. Paulus neemt daarmee afstand van het liberale Jodendom en zegt daarmee openlijk: „Wij zetten de wet van Mozes niet overboord, maar wij eren die, in haar vervulling door Christus!" Zo doet hij alles om de weg voor de booschap van de Heiland vrij te houden. Terwille van de Joden. Om hen voor het Evangelie van Christus te winnen!

Wij leven als Kerk de laatste tientallen jaren in een tijd van enorme veranderingen en vernieuwingen. Er is allerwege een sterke tendens aanwezig om met allerlei gewoontes en tradities te breken. Gangbare meningen en gevestigde opvattingen worden doorbroken. Neem bijv. de zondagsheiliging, de houding t.o. de wereld, de inrichting van het kerkelijk leven. Van alles en nog wat, dat de Gereformeerden vroeger heilig en dierbaar was, gaat aan de kant. Hoe moeten we daar tegenover staan? Wat moeten we ervan zeggen?

Dit: 't Ligt er maar aan! Waaróm die veranderingen en vernieuwingen? Wat zijn de motieven? Dát is meestal de beslissende vraag, omdat dikwijls van die wijzigingen en vernieuwingen op zichzelf geen goed en geen kwaad, of: èn iets goeds èn iets kwaads gezegd kan worden. En dan krijg je eindeloze en vruchteloze discussies, waarin aan alle kanten onrecht wordt gedaan en waardoor het eigenlijke kwaad onaangetast blijft en het goede soms veroordeeld wordt. Tenzij iets duidelijk met de heilige Schrift in strijd is, moeten we maar heel erg voorzichtig zijn in het veroordelen en afwijzen. We moeten veel meer de vraag stellen: Wat zit erachter? Wat is het óógmerk? Waaruit komt dit of dat vóórt?

't Kan zó zijn: Men zoekt een compromis met de wereld en wil vrij zijn van lastige, knellende banden. Het leven van de Kerk wijzigt zich grondig omdat men mee wil doen en mee wil tellen en tegemoet wil komen aan de wensen van de mensen. Gevestigde meningen worden met groot gemak omvergekegeld, omdat men kritisch tegenover de Bijbel staat en de invloed van allerlei afvallige theologie en filosofie ondergaat. Een gemakkelijk, modern Christendom, dat uiterst los is van al het historisch-gegroeiende en alleen nog maar progressief wil zijn.

Serieuze, en vooral „zwarte" Christenen, die erg behoudend zijn en bang voor elke verandering en vernieuwing, moeten niets van dat vlotte, verwereldlijkte Christendom hebben en noemen al dat nieuwe ongewone afval, verlating van het Woord des Heren en ontrouw aan de belijdenis der Kerk. En wanneer bovengenoemde tendens erachter zit, hebben ze daarin vaak wel gelijk. Er is veel vernieuwing en verandering, die symptomatisch is en waarin openbaar komt dat het met het hart van de Kerk niet in orde is en dat het ontbreekt aan de echte vreze des HEREN en de algehele overgave aan de dienst van God.

Maar 't kan ook heel anders zijn! Dat men tot veranderingen overgaat en met gangbare meningen en oude tradities breekt, omdat men Gods Woord beter en dieper is gaan verstaan en men echt in de ware Christelijke vrijheid wil staan. Men denkt anders over de sabbatsviering, omdat men weer is gaan zien dat de sabbat in de Here Jezus is vervuld en dat de HERE nu alle zeven dagen evenzeer voor Zijn dienst opeist. Men staat anders tegenover de wereld, omdat men er meer dan vroeger van doordrongen is, dat de Kerk een Woord voor de wereld heeft en met dat Woord van behoud de wereld moet ingaan. Men gaat de inrichting van het kerkelijk leven veranderen, omdat men terug wil naar een bij-

belser beleving van de gemeenschap der heiligen. Men uit bezwaren tegen bepaalde gangbare meningen, omdat men de Schriften ijverig onderzoekt en men al zijn gedachten en alle bedenksels als krijgsgevangenen wil voeren onder de gehoorzaamheid aan Christus. En dat is totaal iets anders! Dat werkt de Geest van Christus, die vernieuwt en voortstuwt! Vrijheid, niet als blijk van verwereldlijking, van loslating van het Woord des Heren, maar als vrucht van 'ver-Geestelijking', van terugkeer naar het Woord. Daar is een hemelsbreed verschil tussen! Daarom moeten we steeds vragen naar de motieven van de veranderingen. Worden ze veroorzaakt door een fellere strijd tegen al het zondige en on-Geestelijke en een vuriger verlangen om echt Kerk te zijn, tot behoud van de wereld? Of door wereldse gezindheid en het op een akkoordje gooien met de zonde? Is het nieuwe een blijk van een toenemen in de kennis en de genade van onze Here Jezus Christus? Of een symptoom van de neiging om zich aan de omgeving en aan de smaak van de mens aan te passen?

Christelijke vrijheid is een kostbaar goed, dat rust op Christus' bloed. Die zullen we ons ook nooit mogen laten afnemen door mensen, die op judaïstische manier ons willen binden aan de overlevering der ouden en de gewoonten der vaders, en konservatisme maken tot kenmerk van de ware Kerk en tot een voorwaarde om behouden te worden.

Maar verder zullen we alles in het werk dienen te stellen om de weg voor het Evangelie vrij te houden en duidelijk het verschil te laten uitkomen tussen echt-Schriftuurlijke verandering en waarlijk-Geestelijke vernieuwing èn verwereldlijking en verslapping. Dan zullen we, net als Paulus in Lystra (en later in Jeruzalem. Handelingen 21), wel eens wat moeten doen, dat strikt genomen niet noodzakelijk is, en wel eens wat moeten laten, dat op zichzelf goed en geoorloofd is.

En laten we niet vergeten, dat Christelijke vrijheid in de eerste plaats betekent: een voortdurend toenemen in de kennis van God onze Vader en van de Here Jezus Christus; een felle strijd tegen de zonde, de duivel, de wereld en ons eigen vlees; een vurig verlangen om de wereld — ook de oppervlakkig-godsdienstige — tot het levend en reddend geloof te bewegen; een trouw volbrengen van de geboden van de Here in heel ons dagelijkse leven; een samen als Christgelovigen sterk leven uit en in de liefde van Christus. Dáárdóór moeten we allereerst en allermeeft opvallen.

Dát is met recht: staan in de vrijheid, waarmee Christus ons heeft vrijgemaakt!

In dit artikel wordt op duidelijke wijze een van de dingen beschreven die ons bij de Vrijmaking bezielde, namelijk het radicale en integrale terugkeer tot de gehoorzaamheid aan de Schriften.

C. V.

INGEZONDEN

Uit brieven van Sumba is ons gebleken dat daar weer grote nood heerst. In Holland is het leven duur, zeggen wij vaak tegen elkaar. Maar op Sumba zijn de noodzakelijkste levensbehoeften zo langzamerhand onbetaalbaar. Een paar voorbeelden? Eén kilo rijst ongeveer 100 rupiah; een mannenoverhemd 500 rupiah of meer. En als U dan hoort dat het salaris van het Hoofd der Lagere School te Mau Maru 500 rupiah per maand is, dan weet U het wel: onmogelijk daarvan te leven.

Hoe kunnen wij hier nu het beste helpen? Salaris verhogen? U begrijpt wel, dat dat zinloos is. Dan zou het wel 100 maal zo groot moeten worden. Het best helpen we de gezinnen met het sturen van kleding. In een vergadering van de medische en de onderwijsraad van Mesoz ten huize van dr. Jasperse hebben we hieromtrent in principe een plan gemaakt. Wie mee wil werken, kan inlichtingen krijgen bij dr. de Groot, die liefst telefonisch de zaken uiteenzet, i.v.m. de tijdrovende correspondentie die er anders het gevolg van zou zijn. De bedoeling is, dat personen of groepen van personen (bijv. een vrouwenvereniging) een bepaald gezin, door dr. de Groot opgegeven, adopteren om er regelmatig een pakketje heen te sturen van hoogstens 5 kg. (toegestaan is één pakket per maand per gezin).

Wij vertrouwen, dat er vele reacties op deze oproep om hulp voor onze noodlijdende broeders en zusters op Sumba zullen komen.

Het adres van dr. G. de Groot is: Maerten Trompstraat 49, Hillegom, tel. 02520-7316. Graag bellen na 5 uur.

Medische Raad en Onderwijsraad van Mesoz.

KERKNIEUWS

Beroepen te Middelstum: P. Deddens te Creil; te Emmeloord: G. van Keulen te Waardhuizen; te Maassluis: H. van Tongeren te Grand-Rapids, U.S.A.

Bedankt voor Nijverdal: J. de Feyter te Berkum; voor Albany (W. Australië): Joh. Strating te Alkmaar en Broek op Langedijk.

Drs. A. Bos overleden.

Op vrijdag 12 maart 1965 j.l. overleed na ernstige ziekte Drs. A. Bos, dienaar des Woords van de kerk van Haarlem. Ds. Bos, die op 1 maart 1911 werd geboren, verbond zich op 21 november 1937 aan zijn eerste gemeente te Hoogersmilde. Op 22 juni 1941 werd hij predikant van Harlingen, waar hij zich in oktober 1944 vrijmaakte. Korte tijd daarna werd hij gearresteerd en gedurende ca. 4 maanden gevangen gehouden. Sinds 6 juni 1946 diende Ds. Bos de kerk van Haarlem. In 1955 legde hij in Kampen het doctoraal examen in de theologie af.

De Kerkeraad van de Gereformeerde Kerk te Haarlem geeft met diepe droefheid kennis van het overlijden van zijn herder en leraar

Drs. A. BOS

Reeds op 54-jarige leeftijd heeft de HEERE hem afgelost van zijn post. Dankbaar gedenkt de Kerkeraad zijn arbeid, in dienst van zijn Zender, hier gedurende 19 jaar met grote trouw en liefde verricht.

Sterke onze Hemelse Vader zijn vrouw en kinderen in dit zo smartelijk verlies.

Namens de Kerkeraad,

w.n. praeses: Ir. J. Mulder
scriba: J. Klein Fzn.

Haarlem, 12 maart 1965.

AAN ONZE LEZERS,

In verband met de steeds hoger wordende druk- en verzendkosten zijn wij genoodzaakt het abonnementsgeld van „Opbouw" met f 2.— per jaar te verhogen en dus te brengen op f 12.—. Voor studenten en buitenlandse abonnees resp. op f 8.— en f 15.— per jaar.

Zo lang „Opbouw" bestaat vond ondanks steeds stijgende exploitatiekosten nooit verhoging van de abonnementsprijs plaats. Dat kon omdat „Opbouw" geen commerciële aangelegenheid is en het aantal abonnementen steeds groeide. Ten gevolge van de jongste loons- en prijsverhogingen is nu evenwel een kleine verhoging noodzakelijk geworden. Wij vertrouwen dat onze lezers dit zullen billijken.

De abonnees die hun abonnementsgeld over 1965 of een deel ervan reeds hebben betaald verzoeken wij vriendelijk deze verhoging te willen storten op gironummer 233117 ten name van drukkerij Steenberg te Zeist.

Het Bestuur van de Persvereniging.